

PROTI GLOBÁLNÍMU KAPITÁLU S BLAHOU?

Luboš Blaha, *Antiglobalista* (Bratislava: VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2018), 460 s. ISBN 978-80-244-1628-3

V roce 1999 vznikl nový fenomén – proti sjezdu Světové obchodní organizace (WTO) v Seattlu vystoupilo hnutí někdy zvané antiglobalizační, někdy alterglobalizační, někdy prostě antikapitalistické. Je pozoruhodné především svou šíří – v ulicích amerického města se sešli ekologové s odboráři, zástupci nevládních organizací, akademické obce a mnoho proudů levice. Od té doby proběhly protesty například v Praze proti Mezinárodnímu měnovému fondu a Světové bance v září roku 2000 a v Janově proti G8 v roce 2001. Od roku 2001 hnutí diskutuje své postoje na Světovém sociálním fóru v brazilském Porto Alegre a postupně v dalších světových metropolích. Jeho regionální pobočka, Evropské sociální fórum, se na počátku milénia schází postupně ve Florencii, v Paříži a v Londýně.

Největší vlna protestů proti globalizaci kapitalismu od té doby opadla, ale kritika globalizace se stala součástí obecného levicového diskursu. Její součástí je i kniha slovenského levicového poslance Ľuboše Blahy *Antiglobalista*, která vyšla v Bratislavě v roce 2018.

Na úvod je třeba říci, že kniha přináší slovenskému a českému čtenáři rozsáhlý repertoár autorů současné radikální levice i alterglobalizačního hnutí. Je proto zajímavá už tím, že přibližuje značný počet knih i autorů, kteří jsou v obou jazycích nedostupní, a poskytuje tak intelektuální stimul, který našemu společnému prostředí velice chybí (např. Toni Negri, Susan George, David Harvey, Walden Bello, Samir Amin atd.). V naší recenzi se nebudeme zabývat částmi knihy, které se věnují analýze globálního kapitalismu, protože v nich Blaha vychází z řady autorů, se kterými i my souzníme, a polemika o některých interpretacích by přesahovala rámec této recenze. Stejně tak se vyhýbáme diskusi o vývoji marxismu po první a zejména po druhé světové válce, ačkoliv jsme přesvědčeni, že zde už se projevují mnohem zásadnější odchylky od Blahou deklarované marxistické metody (např. když interpretuje Gramsciho jako socialistického idealistu, který obrátil základnu a nadstavbu) (s. 74). Naším zájmem budou zejména ty argumenty a pozice, které jsou podle našeho názoru v přímém rozporu s marxismem či levicovým humanismem a které vedou Ľuboše Blahu ke kapitulaci před rasismem a k přinejmenším sporné zahraničně politické orientaci, což je pro něj jako pro aktivního politika obzvlášť přitěžující.

Globalizace a stát

Jedním z leitmotivů knihy je obhajoba národního státu tváří v tvář globalizaci. Blaha ve svém přehledu cituje autory, kteří jsou ve svých pozicích ve vztahu státu a globalizace na úplně opačných pólech. Dle Blahou – bez nějaké zásadní kritiky – citovaného Williama Robinsona národní stát už v podstatě nemá žádnou moc, protože veškerá zásadní politická i ekonomická rozhodnutí činí transnacionální elita. Autorem stejně tak bez výhrad citovaná Ellen Meiksins Wood ale naopak zdůrazňuje, že národní stát si i v období globalizace zachovává svůj význam pro kapitál, neboť umožňuje jeho další expanzi (s. 82).

Blaha si bez další argumentace vybírá tezi, že státy jsou slabé a je potřeba jim jejich sílu vrátit. Jenže na druhou stranu hned v úvodním eseji („Strašidlo antiglobalismu“) hovoří o smlouvách, jako bylo Transatlantické obchodní a investiční partnerství (TTIP), které neprosazoval nějaký abstraktní „globální kapitál“, ale politici a úředníci jednotlivých členských států Evropské unie s velice jasně daným politickým mandátem, který globálnímu kapitálu vyhovoval. Na tomto, ale i na řadě jiných příkladů, jako jsou například ve středoevropském kontextu investiční pobídky, se dá ilustrovat, že národní stát se nikam neztrácí. Naopak, Blahou často citovaný David Harvey poukazuje na transformaci národního státu, zejména sociálního státu, na stát neoliberální.¹ Má tím na mysli to, že základní nastavení státní hospodářské politiky je podřízeno neoliberální logice deregulací, tj. jeho cílem je umožnit kapitálu co největší expanzi. Kromě oslabování ochrany pracujících skrze reformy zákoníku práce otevírají jednotlivé státy také dosud výhradně veřejné systémy (zdravotnictví, školství, penzijní systém atd.) soukromému podnikání. Opět to jsou konkrétní politici a úředníci, kteří takto jednají a jejichž konání je v souladu s všeobecně sdílenou logikou neoliberalismu. Jak jdou tyto dvě věci dohromady, bohužel Blaha neosvětluje, a dokonce na jiném místě knihy tvrdí, že národní stát dokáže globální kapitál krotit (s. 111). V této otázce se projevuje vlastně celková rozpornost celé knihy a také Blahova myšlení. Na jedné straně ho teorie táhne k revolučnímu socialismu a antikapitalismu, na druhé straně ho politická praxe a prostředí středoevropské levice vede ke stalinismu,² kulturnímu konzervatismu a reformismu.

Aby mohl postavit svou politickou agendu (deglobalizaci či antiglobalizaci), vytváří obraz alterglobalistického hnutí jakožto zastánce nového globálního superstátu, aniž by se pokusil tuto tezi, kterou považujeme přinejlepším za karikaturu alterglobalizačního

¹ David Harvey, *A Brief History of Neoliberalism* (Oxford, New York: Oxford University Press, 2007).

² Když zde mluvíme o stalinismu, máme tím na mysli použití tohoto termínu v širším slova smyslu. Blahu nepovažujeme za nějakého sekerníka z padesátých let 20. století typu prokurátora Urválka. Nicméně řada jeho praktických úvah je vedena logikou typickou pro vulgární etatismus a kampsismus stalinistů a poststalinistů. Jedná se o nekritickou víru ve stát a jeho aparáty jakožto možné nástroje emancipace a v geopolitickou praxi vycházející z úvahy, že nepřítel mého nepřítele je můj přítel (tedy bojuje proti nepřátelskému táboru, angl. camp, odtud odvozený výraz kampsismus).

hnutí, když už ne rovnou za lež, nějak dokázat. Pro Blahu je klíčová kniha Anthonyho G. McGrewa a Davida Helda *Globalization/Anti-Globalization. Beyond the Great Divide*,³ která mu poskytuje vodítko pro dělení levice na alterglobalistickou a antiglobalistickou (s. 248). „Antiglobalisty“ popisuje ve shodě s Robertem Ungerem jako představitele „staré levice“, kteří chtějí návrat k ochranné roli státu. „Alterglobalisty“ už popisuje sám a bez jakýchkoli dalších argumentů tvrdí, že tyto

proudy zahrnují libertinské socialisty z prostředí tzv. Nové levice, různé druhy neomarxistů, humanistů, trockistů, část anarchistů a dalších radikálních aktivistů včetně ekologů, feministek či antifašistů. Alterglobalizační hnutí však zahrnuje i reformní proudy včetně relativně umírněných levičáků na způsob Stiglitze či Sachse (sic!), kteří po svém vnitřním přerodu volají po globalizaci s lidskou tváří. Zásadním programovým cílem je teze, že jiný svět je možný: alterglobalisté volají po globální sociální spravedlnosti [...] (s. 249–250).

Volání po globální sociální spravedlnosti jistě není to samé jako volání po globálním superstátu. Navíc zde Blaha přehlídí ještě jedno důležité heslo alterglobalizačního hnutí: Mysli globálně, jednej lokálně. Alterglobalismus tedy nikdy nebyl primárně nějakým utopickým snem o globálním sociálním státu, ale vždy vycházel z místních hnutí, která byla propojena globálně vzájemnou solidaritou a podporou a směřovala k radikální transformaci společnosti.

Blaha samozřejmě používá toto dělení instrumentálně a je to pro něj o to lehčí, že žádné alterglobalizační hnutí tak, jak jsme ho znali v prvních letech nového milénia, neexistuje. Pak může sám přijít s politickou agendou, která se ale od alterglobalismu příliš neliší. Blaha navrhuje obnovit bretonwoodský systém (mimočodem jeden z pilířů poválečného kapitalismu Západu) a získat zpět hospodářskou suverenitu států. V tom prvním bodě se blíží návrhům bývalého řeckého ministra financí Janise Varufakise, který ale chce globální bretonwoodský systém, dokonce globální investiční banku.⁵ V druhém bodě se zase blíží suverenistické levici, kterou představuje např. řecký marxistický ekonom Kostas Lapavitsas, který mluví o tom, že levice by měla vznášet požadavek lidové suverenity tváří v tvář hospodářské rigiditě evropských smluv. Jenže Lapavitsas se na rozdíl od Blahy neomezuje jen na národní stát, ale jako zdroj lidové suverenity chápe také sociální hnutí, která jsou dle něho rovnocennými aktéry mezinárodních vztahů.

³ David Held a Anthony McGrew, *Globalization/ Anti-Globalization. Beyond the Great Divide* (Cambridge a Malden: Polity Press, 2013).

⁴ Všechny citáty z recenzované knihy přeložili do češtiny autoři recenze.

⁵ Yanis Varoufakis, *Globální Minotaurus. Amerika, Evropa, krize a budoucnost globální ekonomiky* (Praha: Rybka Publishers, 2013).

Multikulturalismus a nacionalismus

Dle Blahy je palčivým projevem globálního kapitalismu, který vyhání tolik lidí do ulic, nerovnost, rozevírání sociálních nůžek mezi bohatými a chudými: „Nerovnost dosáhla svého vrcholu pravděpodobně v roce 2017. Podle statistické zprávy publikované v tomto roku Oxfamem vlastní osm nejbohatších lidí stejný majetek jako 3,6 miliardy lidí, kteří tvoří nejchudší polovinu lidstva.“ (S. 176.)

Na takové kritice se shodne prakticky drtivá většina alterglobalizačního hnutí. Specifické jsou ovšem jiné Blahovy postoje. „Levice musí být realistickou alternativou, která nepředstavuje ani liberální, ani konzervativní extrém. Musí být radikální v ekonomické a sociální oblasti, ne v kultuře a etice.“ (S. 46.) Dále uvádí:

[...] ani jednu z těchto extrémních poloh nepovažuji za správnou a obě jako levičák odmítám. Socialistická levice by v tomto sporu měla stát někde uprostřed, protože odmítá oba extrémy: i radikální multikulturalismus, v kterém je identita menšin důležitější než progresivní hodnoty levice, i radikální nacionalismus, podle kterého máme národní příslušnost chápat jako predátorskou identitu, přičemž požívá vše, co je jiné. (S. 3.)

Stejně jako dichotomie antiglobalismus a alterglobalismus si i zde Blaha sám vytváří obsahy těchto pojmů tak, aby mu vyhovovaly v jeho argumentaci. Opravdu neexistuje nikdo, kdo by na levičce vážně navrhoval povyšovat identitu menšin nad progresivní hodnoty levice, už proto, že do progresivních hodnot levice obhajoba identity menšin patří. Je to podobné, jako když se na sociálních sítích objevují hoaxy o tom, že budou v rámci politické korektnosti zakázány Vánoce. Blaha tak přejímá pojetí multikulturalismu od krajní a konzervativní pravice, a tak naprosto kapituluje před snahou samostatně politiku multikulturalismu promýšlet a kritizovat zleva.

Blaha proti sobě staví internacionalismus a kosmopolitismus, přičemž to druhé odmítá. „Jako alternativu v souladu s marxistickým přístupem nabízím internacionalismus (spolupráce mezi národy), ne kosmopolitismus (globální světoobčanství bez národů).“ (S. 95.) Blaha uznává, že národ je konstruktem (s. 266), a správně poznamenává, že tato politická kategorie sehrávala často reakční úlohu, stejně jako náboženství. Je si také vědom toho, že v historii levice podporovala „právo národů na sebeurčení“.⁶ Nicméně už nerozvádí, za jakých podmínek by jakožto radikální levičák národní emancipaci podporoval. V rámci socialistického hnutí se totiž ohledně národnostní otázky vedla a vede řada polemik. Asi nejznámější historickou debatou tohoto druhu je polemika,

⁶ Tento Leninův postoj se setkal s kritikou části revoluční levice, asi nejlépe reprezentovanou Rosou Luxemburgovou. Viz Rosa Luxemburg, *The Russian Revolution* (New York: Workers Age Publishers, 1940), kap. 3: The Nationalities Question (dostupné online: <https://www.marxists.org/archive/luxemburg/1918/russian-revolution/ch03.htm> [přístup 14. 9. 2019]).

kteřou vedla Rosa Luxemburgová s Leninem, kdy Luxemburgová považovala požadavek nezávislosti Polska za reakční. Luxemburgová byla v zásadě proti boji za národnostní emancipaci. Ale ani Leninova pozice, ke které se Blaha hlásí, nebyla tak jednoduchá, jak ji Blaha prezentuje. Socialisté hlásící se k Leninovi totiž podporují boj za národní emancipaci jen za určitých podmínek, které souvisí s třídním bojem, boj za národní emancipaci tedy nepodporují automaticky. Nejdůležitějším kritériem pro podporu je to, které zavádí Lenin, když rozlišuje mezi „utlačovatelským“ a „utlačovaným“ národem. Lenin také úzkostlivě dbal na rozlišování úkolů revolucionářů v utlačujících a utlačovaných národech.⁷ V těch prvních je hlavním nepřítelem nacionalismus utlačovatelů, a socialisté pak musí vést kampaň za právo na národní sebeurčení porobených národů proto, aby napadali šovinismus v hnutí pracujících a také kvůli praktické demonstraci internacionalismu. V utlačovaných zemích musí na druhou stranu revolucionáři kombinovat opozici vůči imperialismu s jasnou podporou mezinárodní jednoty pracujících třídy. To zahrnuje jak ideologický, tak politický boj proti buržoazním nacionalistům, kteří podřizují třídní boj boji národnostnímu. Ve výsledku je tak v jistých případech úkolem revolucionářů v utlačovaných národech dokonce opozice vůči právu na sebeurčení.⁸ Alespoň tak argumentuje britský marxista Alex Callinicos, kterého Blaha na jiném místě a v jiném kontextu také zmiňuje, a jako příklad Callinicos uvádí Afrikánce, bílou menšinu v Jihoafrické republice či židovské osadníky v Palestině.⁹ Tom Nairn v této souvislosti hovoří o historické roli národů jako o roli s „janusovskou tváří“.¹⁰ Tento bůh se dvěma tvářemi pohlížel jednou tváří kupředu, směrem k modernitě, druhou dozadu, směrem k reakci – to znamená, že nacionalismus může být v některých případech (např. boj Palestinců, Kurdů či Katalánců za sebeurčení) progresivní a v některých případech (velkoruský šovinismus) reakční.

Proto také Blaha znovu proti sobě staví dva pojmy – kosmopolitismus a internacionalismus. Ten první používá čistě negativně. (Je třeba připomenout, že v marxistické tradici toto negativní chápání vychází z *Komunistického manifestu*, dle kterého „učinila buržoazie výrobu a spotřebu všech zemí kosmopolitickou“.¹¹) Větší problém je ale s inter-

⁷ Viz například zde: „Komunistická strana jako uvědomělá představitelka boje proletariátu za svržení jařma buržoazie musí ve shodě se svým základním úkolem boje proti buržoazní demokracii a odhalování její lživosti a pokrytectví také v národnostní otázce klást hlavní důraz nikoli na abstraktní a formální principy, nýbrž [...] na stejně přesné odlišování národů ujařmených, závislých a nerovnoprávných od národů utiskujících, vykořisťovatelských a plnoprávných [...]“, Vladimír Lenin, „Předběžný náčrt thesís o národnostní a koloniální otázce“, in *Vybrané spisy II*, (Praha: SNPL, 1955), s. 609.

⁸ Alex Callinicos, „Marxism and the National Question“, *Education for Socialist* 7 (1989), s. 13.

⁹ *Ibid.*, s. 16.

¹⁰ Citováno dle Neil Davidson, *Nation-States: Consciousness and Competition* (Chicago: Haymarket Books, 2016), s. x.

¹¹ Karl Marx, Friedrich Engels, „Manifest komunistické strany“, Kapitola 1: Buržoové a proletáři,

nacionalismem, který Blaha definuje stejně jako Zdeněk Nejedlý a jiní stalinisté jakožto „spolupráci mezi národy“ (s. 68). Toto chápání internacionalismu se ale nijak neliší od „přátelských vztahů“, které mezi sebou mohou alespoň formálně udržovat vládnoucí elity kapitalismu. Naopak už od dob Marxe a Engelse je národní identita doplňkem, místním specifikem toho či onoho dělnického hnutí. V *Komunistickém manifestu* se výslovně říká, že až po dobytí moci se proletariát stává národem v pravém slova smyslu, do té doby je to buržoazie, která prezentuje své zájmy jakožto zájmy celého národa.¹² Navíc jakkoli může být politický boj v různých státech na různé úrovni, konečné zájmy pracující třídy jsou společné napříč hranicemi. Proto jsou zájmy českých, německých, slovenských, maďarských či syrských pracujících v principu shodné – na rozdíl od zájmů politiků a vládců, kteří zájmy pracujících často reprezentují.

Domníváme se, že Blaha i zde píše čistě z instrumentálních důvodů. Jde mu totiž o to, jak ospravedlnit používání národa a národních zájmů ve své praktické politice také teoreticky (od roku 2012 je poslancem strany SMER – sociálna demokracia).

Stát a reforma?

Blaha považuje za hráz proti globalizaci národní stát. Tato teze, jak už jsme naznačili výše, je přinejmenším sporná. Blaha argumentuje Leninem, ale i zde jeho pojetí zkrsluje, když tvrdí: „Přechodná fáze komunismu bude zahrnovat diktaturu proletariátu, a tedy cosi, co si jednoznačně zaslouží pojmenování stát, i když se tomuto pojmenování Lenin dlouho snažil vyhnout.“ (S. 63.)

Lenin se tomuto pojmenování snažil vyhnout *právě proto*, že tento útvar nelze nazvat státem *jednoznačně*. Kdo si přečte *Stát a revoluci*, nahlédne, jak Lenin zápasí se slovy, aby pojmenoval novou společenskou instituci. Státem Lenin pojímá dělnické komuny zorganizované ve vládnoucí třídu a tento „polostát“ (sic!) začíná odumírat *okamžitě* po proletářské revoluci (na rozdíl od stalinské dezinterpretace, dle které je odumírání státu posunuto až do vyšší fáze komunismu):

Ve skutečnosti tu [v debatě o Pařížské komuně z roku 1871 – autoři recenze] Engels mluví o „zrušení“ buržoazního státu proletářskou revolucí, kdežto slova o odumírání se týkají zbytků proletářské státní organizace po socialistické revoluci. Buržoazní stát podle Engelse „neodumírá“, ale proletariát jej „zruší“ revolucí. Teprve po této revoluci proletářský stát či polostát odumírá.¹³

in Karl Marx, Friedrich Engels, *Spisy. Svazek 4*. (Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1958), (dostupné online <https://www.marxists.org/cestina/marx-engels/1848/manifest/ch01.htm#s428> [přístup 14. 9. 2019]).

¹² *Ibid.*, Kapitola 2: Proletáři a komunisté (dostupné online <https://www.marxists.org/cestina/marx-engels/1848/manifest/ch02.htm#4> [přístup 14. 9. 2019]).

¹³ Vladimír Lenin, „Stát a revoluce“, in *Spisy. Svazek 33* (Praha: Svoboda, 1987), s. 50.

Ne nadarmo poznamenává o *Státu a revoluci* jiný britský marxista Ian Birchall, že „když byla kniha vydaná, způsobila mezi mnoha ortodoxními marxisty zděšení, neboť byla považována za příliš anarchistickou“.¹⁴

Rozhodně tedy nejsou pro autentického socialistu alternativou současné státy, které Blaha přímo jmenuje:

Unger se spoléhá na národní zájmy státu, které tvoří neformální sdružení BRIC (Brazílie, Rusko, Indie, Čína), později rozšířené i na Jižní Afriku a přejmenované na BRICS, které by své národní zájmy mohlo propojit s mezinárodní levicovou alternativou, a změnit tak neoliberalní světový pořádek. Jak tvrdí Unger a mnozí další obhájci politiky deglobalizace, národní státy jsou jediné politicky rozpoznatelné struktury, které mají schopnost zmírnit či porazit následky globální nerovnosti a nerovnoměrného vývoje ve světě. Existuje důvodné podezření, že když ne ony, tak nikdo jiný přinést mezinárodní spravedlnost nedokáže. (S. 262.)

Tady se nedá činit nic jiného než zvolat: fuj! Putinovo Rusko podporující Assadovy mučírny nebo čínské robotárny mají být realizací sloganů sociálních fór „jiný svět je možný“? Blaha se tak čtenáři snaží namluvit, že v rámci globálního kapitalismu existují progresivní země, které se vymykají jeho logice. Přitom ale jejich zásadní charakteristikou je skutečnost, že jsou to země, které se staví na odpor hegemonii USA. To ale nestačí. Samy země BRICS jsou podřízené stejné tržní logice jako USA. Blahův svět ve skutečnosti není žádný jiný svět, je to jen jeho současná bída přemalovaná na bleděmodrou.

Skutečný jiný svět

K nastínění skutečných alternativ potřebujeme především odvahu pronikat myšlením pod povrch jevů. Podobně jako Marxovi nám může pomoci Hegelova filosofie:

Instituce zde představují to dané, fakticky jsoucí a jsou charakterizovány jako „slupka“, „zdání“, „prázdná objektivita“, „vnějškovost“, „něco zpuchřelého“. Vnitřně změněný objekt se nazývá „skrytý duch“ nebo „jádro“. Je to skrytý duch, který je ještě v podzemí a nevytříbil se ještě v přítomné určité jsoucno.¹⁵

Kdo je v současnosti „skrytý duch“, krtek kopající v podzemí globalizovaného kapitalismu? Nejsou to národní státy, jsou to především mimo kamery mainstreamu existující sociální hnutí charakteristická svou pestrostí. Tato hnutí nemohou zvítězit, pokud v posledku svou agendu nespojí s negací kapitalismu, globálním proletariátem. Ale aby tato hnutí

¹⁴ Ian Birchall, *Rebelův průvodce Leninem* (Praha: Nakladatelství Solidarita, 2015), s. 50.

¹⁵ Milan Sobotka, „K Hegelově logice“, in *Dějiny novověké filosofie od Descarta po Hegela* (Praha: Filosofický ústav AV ČR, 1994), s. 235.

zvítězila, je třeba, aby byla jednotná, tedy zahrnovala globální sever i globální jih, ateisty, křesťany i muslimy, ženy, muže i nebinární osoby, neheterosexuály i heterosexuály, odboráře jako aktivisty za klimatickou spravedlnost atd. Sociální otázky nestojí proti kulturním. Zde Blaha také zklamává, když u něj můžeme číst takovéto perly: „[Z] druhé strany je to postmoderní liberální levice, která v čase nejsurovějších třídních zápasů žvaní o gayích, lesbičkách, pejskách a kočičkách.“ (S. 423.) Je to ale karikatura místo argumentu, kdy konzervativní levice dává všem, kdo se zastávají utlačovaných menšin jako jsou gayové a lesby, nálepku „liberálů“.

Takových jednoduchých soudů či manipulací je Blahova kniha plná. Když si například bere inspiraci od Arundhati Roy a uvádí její kritiku „NGOizace“ občanských aktivit, slouží mu to k nepřímému útoku na nevládní organizace doma. Ne že by depolitizace navýsost politických otázek nebyla problematická. Situace ve střední Evropě je však mnohem složitější. Na jedné straně často nevládní organizace (na rozdíl od politických stran) poskytují prostor pro základní politickou výchovu veřejnosti, byť třeba jen v dílčích otázkách. Na straně druhé existují i organizace, které skrze tematické kampaně prosazují specifické pojetí lidských práv, demokracie atd. Příkladem z České republiky může být velká nevládní organizace Člověk v tísni.

Kniha Luboše Blahy *Antiglobalista* je plná rozporů, protichůdných tvrzení a vážných omylů. Prolínají se v ní bez jasného oddělení analytická tvrzení se strategickými či taktickými úvahami, a každý si tak může z knihy vzít to, co se mu do jeho politické výbavy zrovna hodí. Inspirací tak může být pro levicové kritiky kapitalismu stejně jako pro konzervativní nacionalisty. To je i na autora, který pochází ze země, která je promořena antikomunismem, příliš slabý výsledek.

Martin Šaffek, Jan Májíček